

Non take-up van rechten

6 HOOFDSTUK

Non take-up van rechten

Op 16 maart 2023 heeft de coördinator van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting voor het voltallige team van de Ombudsdienst Pensioenen een uiteenzetting gegeven over de non take-up van sociale rechten. Dit werd gevolgd door een gedachtenuitwisseling.

Er werd geconcludeerd dat de adequaatheid van de Belgische sociale bescherming ten dele wordt ondermijnd doordat hulpbehoevenden niet altijd gebruik maken van de rechten waar ze aanspraak op maken. De non-take-up van rechten kan verschillende oorzaken hebben: een gebrek aan kennis en informatie over mogelijke rechten, complexe regelgeving, administratieve drempels, schrik voor stigmatisering (bestempeld worden als “arme” of als “profiteur”), schrik voor perverse effecten wanneer iemand ondersteuning vraagt, ...

Op 22 juni 2023 organiseerde het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting in samenwerking met het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling een colloquium over “Armoede en rechtvaardige transitie”. In één van de werkgroepen werd ook stilgestaan bij non-take-up van rechten. Verschillende pistes in de strijd tegen de non-take-up kwamen aan bod. Bijvoorbeeld het verstrekken van informatie over rechten in een begrijpelijke taal, de vereenvoudiging van de wetgeving of administratieve praktijk inzake het aanvragen van rechten, persoonlijke begeleiding aanbieden bij het aanvragen van de rechten, ...

Een zeer goede piste in de strijd tegen de non-take-up van rechten is het proactief toekennen van rechten. Dit houdt in dat een recht volledig automatisch toegekend wordt zonder voorafgaandelijke vraag van de potentieel rechthebbende.

Pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot

De Ombudsdienst Pensioenen kwam 12 jaar geleden tot dezelfde conclusie wat betreft het recht op een pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot. Reeds in het Jaarverslag 2012 p. 38 e.v. werd de aanbeveling gedaan om de mogelijkheid te voorzien in alle gevallen een automatisch (ambtshalve) onderzoek naar de rechten op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot te voeren door een aanpassing van de pensioenwetgeving.

De Ombudsdienst Pensioenen ontving net zoals in de voorgaande jaren ook dit werkingsjaar opnieuw een aantal klachten van gepensioneerden waarbij dit rustpensioen als uit de echtgescheiden echtgen(o)t(e) ingevolge een laattijdige aanvraag niet kon worden toegekend met terugwerkende kracht tot de maand volgend op de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand.

Daarom brengen we deze aanbeveling terug onder de aandacht.

Zowel in de pensioenwetgeving voor werknemers als in de pensioenwetgeving voor zelfstandigen is voorzien dat een uit de echt gescheiden echtgeno(o)t(e) aanspraak kan maken op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgeno(o)te.

Deze wetgevingen bepalen tevens in welke gevallen de betrokken pensioendiensten deze (nieuwe) rechten ambtshalve moeten onderzoeken en in welke gevallen hiervoor een rechtsgeldige aanvraag noodzakelijk is.

De heer Kaars klaagt erover dat zijn pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot slechts werd toegekend vanaf 1 april 2023 en dit ondanks het feit dat zijn echtscheiding reeds werd overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand in juli 2020.

Ook mevrouw Vermandere heeft een gelijkaardige klacht. Haar rechten op een pensioen als uit de echtgescheiden echtgenote werden slechts toegekend vanaf 1 maart 2015 en niet vanaf 1 augustus 2010¹.

De pensioenwetgeving voorziet dat het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot ambtshalve, d.w.z. dat er geen aanvraag noodzakelijk is, kan worden toegekend wanneer zij op het ogenblik van de echtscheiding een pensioen als feitelijk gescheiden echtgenoot genoten en wanneer zij, naar gelang het geval, de leeftijd bedoeld in de artikelen 2, § 1, 3 en 4, § 1 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels hebben bereikt en voor zover in het laatste geval voldaan is aan de bepalingen van artikel 4, §§ 2, 3 en 4 van hetzelfde koninklijk besluit of wanneer voor hen, die tenminste de leeftijd van 60 jaar hebben bereikt, het recht op rustpensioen krachtens een andere Belgische wettelijke pensioenregeling is geopend op de eerste dag van de maand volgend op de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand.

Op de website van de FPD staat (ge vulgariseerd²) vermeld:

Pensioen van uit de echt gescheiden huwelijkspartner

Bent u uit de echt gescheiden? Dan hebt u misschien recht op een rustpensioen, berekend op basis van de loopbaan als **werknemer** van uw ex-huwelijkspartner. U kunt dit pensioen combineren met uw eigen rustpensioen.

- Voorwaarden
- Aanvraag
- Bedragen

Voorwaarden

Om recht te hebben op een pensioen als uit de echt gescheiden huwelijkspartner:

1. moet u aanspraak kunnen maken op uw rustpensioen;
2. mag u niet ontzet zijn uit het ouderlijk gezag;
3. mag u niet veroordeeld zijn omdat u uw ex-huwelijkspartner naar het leven stond;
4. mag u niet hertrouwd zijn, behalve als dit nieuwe huwelijk ontbonden werd na een overlijden of een echtscheiding.

Opgelet: als uw ex-huwelijkspartner **enkel een loopbaan als ambtenaar** had tijdens jullie huwelijk, hebt u **geen recht** op een pensioen als uit de echt gescheiden huwelijkspartner. Als uw ex-huwelijkspartner overlijdt, hebt u mogelijk wel recht op **een overlevingspensioen**.

Opeenvolgende echtscheidingen

In geval van opeenvolgende echtscheidingen kunt u recht hebben op meerdere rustpensioenen als uit de echt gescheiden huwelijkspartner.

Aanvraag

We onderzoeken automatisch of u recht hebt op een pensioen van uit de echt gescheiden huwelijkspartner wanneer u uw eigen rustpensioen aanvraagt.

Bent u al met pensioen op het moment van de echtscheiding? Dan moet u een aanvraag indienen om uw recht op het echtscheidingspensioen te laten onderzoeken, tenzij u op het moment van de echtscheiding een gezinspensioen ontvangt.

- 1 In het geval van mevrouw Vermandere had de Federale Pensioendienst nagelaten om bij haar aanvraag van 2015 tot het bekomen van een Inkomensgarantie voor Ouderen haar rechten op een rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenote te onderzoeken. Immers ingevolge de polyvalentie der aanvragen gold deze aanvraag eveneens als een aanvraag tot het bekomen van het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenote.
- 2 De vermelding is niet 100% volledig: b.v. indien de echtgenote tijdens de periode van feitelijke scheiding een deel van het (gezins)pensioen als werknemer ontvangt: ook dan wordt het onderzoek naar het pensioen uit de echtgescheidene onderzocht voor de echtgenote.

Navraag bij de FPD leert ons dat het ambtshalve onderzoek plaats vindt in volgende gevallen:

Echtscheiding en:	Volgende rechten worden ambtshalve onderzocht			
	Persoonlijk rustpensioen man	Persoonlijk rustpensioen vrouw	Pensioen echtscheiding man	Pensioen echtscheiding vrouw
Vrouw geniet de helft van het gezinsbedrag	Ja	Ja	Ja	Ja
Man en vrouw genieten beiden pensioen als alleenstaande	Neen	Neen	Neen (wel indien de man eveneens een Inkomensgarantie voor Ouderen geniet)	Neen (wel indien de vrouw eveneens een Inkomensgarantie voor ouderen geniet)
Man geniet het gezinspensioen en het rustpensioen als alleenstaande van de vrouw werd geschorst ingevolge de voordeligste toestand voor het gezin	Ja	Ja (het rustpensioen als alleenstaande voor de vrouw wordt opnieuw betaalbaar gesteld)	Ja	Ja
Man geniet het gezinspensioen en het rustpensioen van de vrouw werd nooit toegekend ingevolge de voordeligste toestand	Ja	Ja	Ja	ja

De FPD baseert zich hierover ook op de polyvalentie. Telkens de FPD het recht op een pensioen onderzoekt, worden alle andere rechten op een pensioen onderzocht.

Het RSVZ hanteert dezelfde werkwijze als de FPD met dit verschil dat wanneer op het moment van de echtscheiding beide partners nog op hetzelfde adres wonen, de echtgenoot een gezinspensioen als zelfstandige geniet en de andere echtgenote een pensioen als werknemer als alleenstaande geniet. Dan dient de echtgenote nog een pensioenaanvraag in te dienen.

Kort samengevat: wanneer twee gepensioneerden een pensioen als alleenstaande hebben –een situatie die meer en meer zich voordoet gezien de toegenomen participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt waardoor ze zelf ook pensioenrechten opbouwen- wordt naar aanleiding van de echtscheiding het pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot niet automatisch onderzocht. Ieder van beide echtgenoten die aanspraak zou kunnen maken moet hiervoor een aanvraag indienen.

Merk wel op dat hierop wel als uitzondering geldt dat wanneer twee gepensioneerden die een pensioen als alleenstaande genieten doch eveneens een Inkomensgarantie voor Ouderen genieten het recht op het pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot ook automatisch onderzocht wordt. Ook hier speelt het principe van de polyvalentie.

Vermits nog niet in alle gevallen het pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot automatisch onderzocht wordt verwijzen we terug naar de aanbeveling gedaan in het Jaarverslag 2012 op p. 38 e.v. om de mogelijkheid te voorzien in alle gevallen een automatisch (ambtshalve) onderzoek naar de rechten op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot te voeren door een aanpassing van de pensioenwetgeving.

Deze aanbeveling luidde als volgt: “Om aan deze situatie te verhelpen en om in zo veel mogelijk gevallen te waarborgen dat de ingangsdatum van het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot wordt vastgesteld op de 1ste dag van de maand volgend op de overschrijving van de echtscheiding,

beveelt het College aan de bevoegde overheden aan: Om artikel 76 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 (algemeen reglement betreffende het pensioen voor werknemers) te wijzigen door aan de situaties waarin een ambtshalve onderzoek moet gebeuren het ambtshalve onderzoek van het recht op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot toe te voegen voor de personen die een rustpensioen als werknemer genieten op het ogenblik van de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand.

Om de gelijke behandeling tussen werknemers en zelfstandigen te waarborgen beveelt het College van Ombudsmannen ook aan om artikel 92 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 van het algemeen reglement inzake de pensioenen voor zelfstandigen te wijzigen zodat in de regeling voor zelfstandigen het ambtshalve onderzoek naar het recht op het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot mogelijk is in dezelfde situaties als in de regeling voor werknemers.”

Wij brengen hier dan ook deze aanbeveling terug onder de aandacht.

Overgangsuitkering

Doch dit is niet de enige uitkering waarover de Ombudsdienst Pensioenen klachten ontving betreffende de non-take-up. Ook over de non-take-up van de overgangsuitkering ontving de Ombudsdienst Pensioenen een klacht.

DOSSIER 38423

De heer Balleman dient per brief een klacht in bij de Ombudsdienst Pensioenen omdat hij pas vanaf 1 september 2023 een overgangsuitkering in het werknemersstelsel krijgt van 281,66 euro per maand daar waar zijn echtgenote overleden is op 27 december 2020. Vermits hij een kind ten laste heeft van jonger dan 13 jaar op het moment van het overlijden kan hij aanspraak maken op deze uitkering tot 31 november 2024.

De heer Balleman meldt dat hij pas begin augustus 2023 op de hoogte was dat er een overgangsuitkering bestaat. Hij heeft dan ook pas op 9 augustus 2023 een aanvraag ingediend om deze uitkering te krijgen. Zijn overgangsuitkering kan hierdoor volgens de FPD pas ingaan de maand volgend op de aanvraag (en niet met terugwerkende kracht tot de maand van overlijden van zijn echtgenote). De heer Balleman stelt dat hij door niemand (noch de vakbond, noch de ziekenkas, noch de overheid) op de hoogte werd gebracht dat deze uitkering bestond. Hij vraagt aan de Ombudsdienst Pensioenen om te bemiddelen om de overgangsuitkering met terugwerkende kracht vanaf de maand volgend op het overlijden uitbetaald te krijgen.

De wetgeving met betrekking tot het overlevingspensioen is reeds sinds 1 januari 2015 gewijzigd. De wetgever heeft ervoor gekozen om de leeftijdsgrens om een overlevingspensioen te bekomen geleidelijk aan te verhogen met 6 maanden zodat deze 50 jaar bereikt op 1 januari 2025³. De niet hertrouwde langstlevende echtgenoot die niet aan de leeftijdsvoorwaarde voldoet om een overlevingspensioen te ontvangen heeft tijdelijk recht op een overgangsuitkering gedurende 18 maanden. Deze periode wordt op 36 maanden gebracht in geval van kinderlast en op 48 maanden indien er op het ogenblik van het overlijden een kind ten laste was dat in het kalenderjaar van het overlijden de leeftijd van 13 jaar niet had bereikt en waarvoor één van de echtgenoten kinderbijslag ontving of indien er op het ogenblik van het overlijden een kind met een handicap ten laste is, ongeacht de leeftijd van dat kind, waarvoor een van de echtgenoten kinderbijslag ontving of in geval van postume geboorte van een kind binnen de driehonderd dagen na het overlijden. De Programmawet van 27 december 2021 heeft de looptijd van de overgangsuitkering in de hierboven vermelde zin aangepast. Het is dan ook correct dat tot 31 november 2024 aan de heer Balleman een overgangsuitkering kan toegekend worden.

Deze tijdelijke uitkering is bedoeld om weduwen of weduenaars budgettaire ademruimte te geven tijdens de moeilijke periode na overlijden. Het inkomensverlies door het overlijden kan zo tijdelijk gedeeltelijk opgevangen worden. Tevens krijgen ze de kans hun loopbaan aan te passen zodat

³ Het was de bedoeling om van 2025 tot 2029 de leeftijdsgrens nog verder op te trekken met 12 maanden per jaar. Dit zou betekenen dat bij overlijden op 1 januari 2030 of erna, al wie jonger is dan 56 jaar, aangewezen zou zijn op een tijdelijke overgangsuitkering. Doch het Grondwettelijk Hof heeft deze maatregel als discriminatoir bevonden: schending van het standstillbeginsel verwoord in art. 23 GW (zie GwH 30 november 2017, nr. 135/2017, const-court.be/ public/n/2017/2017-135n.pdf). De minimumleeftijd voor een overlevingspensioen is voor wiens partner overlijdt in 2024 49 jaar en 6 maanden.

aansluiting bij de arbeidsmarkt kan gevonden worden: bijvoorbeeld werk zoeken voor wie niet meer beroepsactief is of het overschakelen van een deeltijdse naar een voltijdse job teneinde het deel van het gezinsinkomen dat weggevallen is op te vullen.

De overgangsuitkering is onbepert cumuleerbaar met beroepsinkomsten om de gerechtigden aan te sporen actief te blijven op de arbeidsmarkt of de arbeidsmarkt te betreden⁴. De uitkering is daarom ook cumuleerbaar met een vergoeding wegens ziekte, invaliditeit of onvrijwillige werkloosheid evenals een uitkering wegens het verminderen van de arbeidsprestaties, loopbaanonderbreking of tijdskrediet, Vlaams zorgkrediet.

De uitkering opent onmiddellijk na beëindiging zelfs het recht op werkloosheid.

Artikel 21 van het KB nr. 50 voorziet dat wanneer de overledene nog geen pensioen genoot deze overgangsuitkering moet worden aangevraagd. Indien de aanvraag gebeurt binnen de 12 maanden na het overlijden gaat de overgangsuitkering met terugwerkende kracht in. Gebeurt de aanvraag na de periode van 12 maanden dan is de ingangsdatum van de overgangsuitkering in het werknemersstelsel ten vroegste de maand volgend op de aanvraag.

Aangezien de echtgenote van de heer Ballemans overleden is op 27 december 2020, zijn echtgenote nog niet gepensioneerd was, en hij geen aanvraag indiende binnen de periode van 12 maanden na dit overlijden, kan de overgangsuitkering slechts worden toegekend met ingang van de maand volgend op de aanvraag ervan.

De wetgeving is van openbare orde. De Ombudsdienst Pensioenen kan dus niet aan de Federale Pensioendienst in een bemiddeling vragen om in een persoonlijke situatie een uitzondering te maken. We hebben dat dan ook aan de klager uitgelegd en hem meegedeeld dat dat de FPD de wetgeving correct heeft toegepast.

Doch deze klacht toont aan dat er mensen zijn die niet weten wanneer ze recht hebben op een overgangsuitkering en dat ze dit in de meeste gevallen zelf moeten aanvragen⁵.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft in dit kader de statistieken betreffende het aantal aanvragen om een overgangsuitkering bij de FPD opgevraagd. U vindt deze in de tabel hieronder.

AANTAL OVERGANGSUITKERINGEN PER JAAR EN PER GESLACHT (2018-2022)

	Ambtenaren					Werknemers en zelfstandigen				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Vrouwen										
25 – 44 jaar	47	49	46	48	33	503	479	508	544	435
45 – 49 jaar	5	8	12	28	23	103	141	189	255	240
Totaal	52	57	58	76	56	606	620	697	799	675
Mannen										
25 – 44 jaar	16	17	1	10	11	93	83	68	91	90
45 – 49 jaar	0	3	2	8	7	18	25	28	28	42
Totaal	16	20	3	18	18	111	108	96	119	132
Vrouwen + Mannen										
25 – 44 jaar	63	66	47	58	44	596	562	576	635	525
45 – 49 jaar	5	11	14	36	30	121	166	217	283	282
Totaal	68	77	61	94	74	717	728	793	918	807

Bij de vergelijking van de jaarcijfers dient er rekening mee gehouden te worden dat de minimumleeftijd voor het overlevingspensioen de afgelopen jaren met 6 maanden is gestegen zodat er jaar na jaar een uitgebreidere groep in aanmerking komt voor de overgangsuitkering.

⁴ Wie werkt en de overgangsuitkering geniet valt natuurlijk in een hogere belastingschijf zodat er bij de eindafrekening een hogere belasting verschuldigd is. De gerechtigde op een overgangsuitkering kan dan ook aan de pensioendienst vragen de inhoudingen op de overgangsuitkering te verhogen. Dit wordt trouwens uitdrukkelijk vermeld op de site van de FPD.

⁵ Wanneer de overledene zelf gepensioneerd was, wordt het onderzoek ambtshalve gevoerd door de pensioendiensten.

Deze tabel doet vermoeden dat er een non-take-up is van de overgangsuitkering bij mannen. Het is immers onmogelijk dat er zoveel meer mannen dan vrouwen overlijden op jonge leeftijd. Ook doet deze tabel vermoeden dat de non-take-up in het ambtenarenstelsel groter is dan in de andere stelsels.

De non take-up van de overgangsuitkering was ook reeds op politiek niveau opgepikt.

Op 23 november 2021 stelde het parlementslid, mevrouw Lanjri, de vraag aan de Minister van Pensioenen of het mogelijk was de personen die hun echtgenoot verliezen automatisch op de hoogte te brengen van de mogelijkheid een overgangsuitkering aan te vragen⁶.

De Minister van Pensioenen antwoordde: “Bij het overlijden van personen aan wie een rustpensioen wordt toegekend en uitbetaald onderzoekt de FPD ambtshalve of de overlevende echtgenoot/echtgenote recht heeft op een overgangsuitkering. De FPD volgt overlijdens van personen aan wie geen rustpensioen wordt toegekend en uitbetaald niet op. Daarom werkt de FPD aan een brede informatiecampagne om de informatie met betrekking tot de overgangsuitkering zo ruim mogelijk te verspreiden. Hierbij zullen bepaalde sectoren worden aangeschreven (zoals de gemeenten, uitvaartsector, sociale diensten van ziekenhuizen, enz.). De FPD onderzoekt evenwel de technische haalbaarheid van het automatisch op de hoogte stellen aan de overlevende echtgenoot/echtgenote van de mogelijkheid van het aanvragen van een overgangsuitkering voor de gevallen waarbij aan de overleden echtgenoot/echtgenote geen rustpensioen is betaald door de FPD.

De FPD heeft op 23 november 2022 een campagne gelanceerd waarbij ze iedereen -maar in het bijzonder jonge actieven- gesensibiliseerd heeft rond het overlevingspensioen en de overgangsuitkering. De campagne heeft zich voornamelijk afgespeeld op sociale media en wou de toekomstige weduwen en weduwnaars de boodschap geven: we zijn er voor jou. In een sober animatiefilmpje legde de FPD op zijn website de basisprincipes uit van het overlevingspensioen en de overgangsuitkering.

Daarenboven werd door de FPD op zijn website <https://www.sfpd.fgov.be/nl/overlijden> meer in detail uitgelegd:

- hoe je een overlijden moet melden;
- wat er gebeurt met de laatste maand pensioen of uitkering;
- waar de huwelijkspartner recht op heeft bij een overlijden;
- wat de gevolgen zijn voor je eigen pensioen of uitkering (als jij al gepensioneerd bent);
- hoe je de belastingaangifte van de overledene indient.

Het campagnemateriaal werd door de Federale Pensioendienst verspreid via intermediairs zoals organisaties voor weduwen(aars), notarissen, begrafenisondernemers. Op deze manier kunnen deze intermediairs de informatie ook verder meedelen aan mensen die geen toegang hebben tot de digitale media of hiervan weinig gebruik maken. De Ombudsman Pensioenen is verheugd over dit initiatief en meent dat deze proactieve informatie aansluit bij de verwachtingen van de toekomstige gepensioneerden van een pensioendienst.

Op 21 juni 2023 stelde het parlementslid, mevrouw Lanjri, die deze problematiek verder opvolgde de vraag aan de Minister van Pensioenen welke maatregelen zij zal nemen om de non-take-up tegen te gaan⁷. Deze antwoordde als volgt: “Ik ben op de hoogte van de problematiek, die mij ook sterk bezighoudt. Ik spreek trouwens geregeld met organisaties van weduwen. Zo ontving ik drie weken geleden weduwen waarmee ik onder andere de overgangsuitkering besprak. De Federale Pensioendienst beschikt niet over gegevens over het aantal potentieel rechthebbenden op een overgangsuitkering. Professor Janvier stelde ook vast dat weduwnaars mogelijk minder dan weduwen op de hoogte zijn van hun recht op een overgangsuitkering. Daarom lanceerde ik in november 2022 een uitgebreide campagne. We informeerden het publiek over de uitkering via intermediaire organisaties, zoals organisaties voor weduwen en weduwnaars, via notarissen, via begrafenisondernemers en via een animatiefilm op sociale media. Er werd ook een website gelanceerd, wezijnervoorjou.be. Ik streef naar een automatische toekenning. Dat is veel efficiënter dan een toekenning op aanvraag. Dat blijkt in de praktijk met de huidige middelen moeilijk realiseerbaar. Vandaag gebeurt het automatische onderzoek wel wanneer de overledene al een rustpensioen genoot.”

⁶ Zie ook Vr. en Antw. Kamer 2021-22, 13 januari 2022, nr. 55/74, 286-288 (Vr. nr. 307, N. Lanjri), [dekamer.be/QRVA/pdf/55/55K0074.pdf](https://www.dekamer.be/QRVA/pdf/55/55K0074.pdf)

⁷ Zie <https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/55/ic1129.pdf> p. 7

De Ombudsman Pensioenen stelt in dit kader vast dat bij een overlijden dat geregistreerd is in het rijksregister⁸ kan nagegaan worden of de overledene reeds één jaar gehuwd is (tevens rekening houdend met de samenwoning⁹) en of de langstlevende echtgenoot voldoet aan de leeftijdsvereiste om een overgangsuitkering te krijgen. Voeg hier nog aan toe dat het RSVZ over de loopbaangegevens als zelfstandige beschikt, de FPD over de loopbaangegevens als werknemer en in de meeste gevallen ook over de loopbaangegevens als ambtenaar. Op basis van deze gegevens kan voor de meeste potentiële gerechtigden overgegaan worden tot een automatische opening van het onderzoek naar het recht op een overgangsuitkering (dus zonder voorafgaande aanvraag van betrokkene) op basis van de beschikbare informatie.

Voor overledenen die voor 1 januari 2011 tewerkgesteld waren als vastbenoemde bij een overheid doch hier nadien niet meer tewerkgesteld waren staat de loopbaan evenwel nog niet geregistreerd. De Ombudsman Pensioenen herhaalt bijgevolg teneinde deze targeting error op te vangen nogmaals zijn oproep aan de burgers mypension te consulteren en na te gaan of de volledige loopbaan wel correct geregistreerd is. Zo dit nog niet het geval is dient de toekomstig gepensioneerde -liefst vergezeld van de nodige bewijzen- de FPD op de hoogte te brengen dat zijn loopbaan nog niet correct geregistreerd staat.

In een aantal gevallen is informatie van de potentieel gerechtigde nodig teneinde het onderzoek naar de overgangsuitkering te kunnen opstarten, immers bepaalde informatie die de pensioendienst nodig heeft is niet onmiddellijk beschikbaar of consulteerbaar (soms zelfs niet bij andere overheidsinstanties). We denken hierbij aan de uitzonderingen op de regel dat men één jaar moet gehuwd zijn of wettelijke samenwonden, met name:

1. er een kind geboren is uit het huwelijk of uit de wettelijke samenwoning of een postume geboorte binnen 300 dagen na het overlijden van de echtgenoot
2. op het ogenblik van het overlijden van de echtgenoot is er een kind ten laste waarvoor één van de echtgenoten kinderbijslag ontvangt
3. het overlijden van de echtgenoot is het gevolg van een na de datum van het huwelijk voorgekomen ongeval of werd veroorzaakt door een beroepsziekte opgedaan tijdens of naar aanleiding van de uitoefening van het beroep, van een door de Belgische regering toevertrouwde opdracht of van in het kader van de Belgische technische bijstand verrichte prestaties, voor zover de aanvang of de verergering van deze ziekte na de datum van het huwelijk plaatsvond.

In geval van een postume geboorte binnen de 300 dagen na het overlijden is dit feit zelfs nog niet altijd gekend op het moment van overlijden. In dergelijke gevallen is een aanvraag onontbeerlijk.

Ook wie door opéénvolgende huwelijken verbonden is geweest moet kiezen tussen de overgangsuitkering en het overlevingspensioen wanneer hij op beide aanspraak maakt. Dit kan enkel gekend zijn na ondervraging van de potentiële gerechtigde.

Belangrijk is dat ook telkens nagegaan wordt of men niet onwaardig wordt geacht (door de rechtbank) om te erven van de overledene omwille van misdrijven gepleegd ten aanzien van de overledene. Het typevoorbeeld is een veroordeling voor verkrachting tijdens het huwelijk. Maar het kan ook gaan om aanranding van de eerbaarheid, opzettelijke slagen en verwondingen, verminking of verzuim om iemand in gevaar te helpen. Deze gegevens dienen door de FPD opgevraagd te worden.

Een volledige automatische toekenning is dus in de praktijk met de huidige middelen moeilijk realiseerbaar.

Wel dient opgemerkt te worden dat met de beschikbare informatie het in veel gevallen mogelijk is om automatisch een onderzoek op te starten. In dit kader dient wel opgemerkt te worden dat het automatisch onderzoek naar een rustpensioen op de leeftijd van 65 jaar bij gebrek aan beschikbare informatie onopvangbare hiaten bevat (zo moet wie 15 maanden voorafgaand aan de ingangsdatum van het rustpensioen niet in België woont ook nog een pensioenaanvraag indienen).

8 Niet in het rijks- of bisregister opgenomen Belgen evenals niet niet-Belgen die in de EU wonen of in een land waarmee België een overeenkomst gesloten heeft zullen niet automatisch opgespoord kunnen worden en zelf een aanvraag moeten indienen -wat trouwens ook zo is in het kader van het ambtshalve onderzoek op een rustpensioen.

9 Onder wettelijke samenwoning wordt verstaan de toestand van samenleven van twee personen die een verklaring hebben afgelegd in de zin van artikel 1476 van het oud Burgerlijk Wetboek. (opmerking ook Belgen die in het buitenland wonen moeten een aanvraag indienen).

Ook al zijn er een aantal factoren die het automatisch opstarten van het onderzoek naar een overgangsuitkering belemmeren (bijvoorbeeld het feit dat nog niet alle loopbaangegevens van een ambtenaar die zijn dienst voor 1 januari 2011 verlaten heeft niet altijd geregistreerd staan in mypension) toch stelt de Ombudsman Pensioenen zich de vraag of er geen verdere stappen kunnen gezet worden zoals het reeds automatisch opstarten van het onderzoek naar de overgangsuitkering waar dit materieel mogelijk is¹⁰. De pensioendiensten hebben op 18 oktober 2023 de informatiecampagne “Je pensioen, da’s iets om naar uit te kijken” opgestart. De Ombudsman Pensioenen looft dit initiatief. De pensioendiensten hebben toen gemeld in de toekomst nog meer van dergelijke informatiecampagnes te voeren. Een mooie opportuniteit om nogmaals -ook al is er in oktober 2023 een campagne hierrond gevoerd- het grote publiek nogmaals te informeren over het bestaan van de overgangsuitkering.

---

¹⁰ Teneinde het automatisch opstarten mogelijk te maken van het onderzoek naar de overgangsuitkering waar materiaal mogelijk dient de wetgeving tevens aangepast te worden.